

Slavenski dom

Ste. 197

U Ljubljani, v soboto, 29. avgusta 1936

Leto 1.

Rdeče čete beže k nacionalistom - Anarhisti hočejo osvojiti zlato Španske banke

Demonstracije in nemiri v Madridu

Pariz, 29. avgusta. o. Vojaški položaj se je na bojiščih okoli Madrida zadnje čase prav malo spreminjal, ker hočejo čete generala Molle, po zanesljivih poročilih, samo obdržati svoje postojanke, dokler ne padejo trdnjave na severu, kjer dobiva vlada vojaško pomoč iz Francije.

Na jugu od Madrida so nacionalisti zavzeli dvoje važnih krajev na dveh straneh Toleda, odkoder bodo izvedli napad hkratu.

Vlada je sicer poslala nekaj čet milice, da bi ustavile nacionalistično prodiranje, toda v zanesljivosti teh oddelkov dvomijo. Po večerajšnjih poročilih se je pred Toledom cel polk vladnih čet z opravo vred priklužil nacionalistom. Prav tako so rudarji izročili tem četam vsa dinamična skladišča.

Še nevarnejše, kakor prestopi čet na bojiščih, pa so za vlado nemiri, ki se dan za dnem pojavljajo v Madridu. Predvečerašnjim so demonstrirali veliki oddelki milice pred Puerta del Sol in zahtevali, naj vlada sklone mir. Nezadovoljstvo milice in prebivalstva povzroča vse večje pomanjkanje v Madridu. Včeraj so trije oddelki milicijev, ki bi bili morali oditi na različne predele bojišč, odrekli pokorščino in izjavili, da se ne bodo bojevali. Podobni pojavi se dogajajo celo na frontah. Tako je polkovnik Bayo včeraj obveljal katalonsko vlado, da je moral dati postreliti 300 rdečih milicijev, ki so se uprli in se niso hoteli več bojevati.

Od začetka državljanske vojne do danes je bilo v Madridu ustreljenih okrog 12.000 oseb. — Eksekucije nasprotnikov režima se vrše vedno nad mejo. Prav to streljanje nedolžnih ljudi v masah so se zagabile celo milici, tako da člani miličnih oddelkov izjavljajo, da ne marajo biti več rabljeni. Boje se, da ne bo v Madridu iz teh razlogov prišlo do odkritje vstaje rdeče milice, zlasti še, ker so poročila iz bojišč zmeraj slabša za vlado.

Po drugi strani pa dobivajo zmeraj več upliva tudi v Madridu anarhisti, ki se hočejo, kakor v Kataloniji tudi v Madridu polastiti vse moči. Vlada je skoraj brez upliva. Edina njena zaslomba je v tem, da ima v svojih rokah zlato, ki leži v španski Narodni banki. Tega bi anarhisti za vsako ceno radi dobili v svoje roke.

Vlada je morala zaradi ponočnih anarhističnih napadov in požigov izprazniti ves mestni predel, v katerem stoji poslovje Narodne banke. V noči od četrtega na petek so anarhistični oddelki poskušali osvojiti poslovje državne banke. Napad se je izvršil z dinamitom. Oddelkom vladne vojske se je šele po hudem boju posrečilo s strojnimi razgati anarhistične tolpe.

Prav tako anarhisti vsak dan plenijo po madridskih predmestjih.

Novi letalski napadi na Madrid

Madrid, 29. avgusta. o. Včeraj popoldne so nacionalistična letala zopet bombardirala madridski letališči Getafe in Cuatro Vientos. Poleg tega so obstreljevale vse važnejše vojaške postojanke v Madridu. Prebivalstvo je pričakovalo, da se bo napad ponovil tudi ponoči, zato je vlada odredila, da mora biti vse mesto zavito v temo. Ta napad je povzročil v španski prestolici še večjo zmedo in še večji strah, kakor pa je že doslej vladal, zlasti še, ker je veliko število bomb padlo v madridska predmestja.

Pomanjkanje streliva pri rdečih

Sevilla, 29. avgusta. o. General Prieto je sprejel havasovega dopisnika in mu izjavil, da vladne čete nimajo skoro nič streliva, razen na severu, kjer ga dobivajo iz Francije. Ker izdelajo streliva vladne tovarne, ga morajo takoj oddati na bojišča. Včeraj so nacionalisti zaplenili nekaj zabojev streliva, ki je bilo narejeno šele pred štirimi dnevi. Nacionalistični avijoni so med bombardiranjem zmetali več, kakor 100 bomb na osrednje strelivno skladišče v Madridu, zato so nacionalisti priprani, da tega skladišča ni več. Dalje je general izjavil, da bo nacionalistična vlada v prihodnjih dneh razpisala javno zbirko za podporo nacionalistični vojski.

Položaj delavstva v Madridu

Rabat, 29. avgusta. Radijska postaja Jerez de la Frontera je v svoji misiji ob 8 objavila tole: V Madridu delajo tovarniški delavci 10 ur vzlic

Mussolini obišče Hitlerja

Berlin, 29. avgusta. AA. Havas poroča: Trdovratno krožijo vesti, ki pa jih je treba vzeti z rezervno, češ da bo Mussolini obiskal Hitlerja v drugi polovici septembra. Prepričujejo, da se je o tem obisku govorilo na sestanku Horthyja in Hitlerja v Berchtsgadenu. Mussolini bo prišel z letalom na letališče v Berchtsgadenu, ki se sedaj ravno dogotavlja.

Temu obisku pripisujejo veliko politično važnost. Mussolini bi na ta način vrnil obisk, ki mu ga je l. 1933 Hitler napravil v Benetke.

Mussolini bi se ob tej priliki zahvalil Nemčiji radi njenega stališča za časa sankcij. Pomirjenje med Nemčijo in Avstrijo z dne 11. julija je pokazalo, da nastopata Nemčija in Italija skupno v vprašanju Avstrije in v vprašanju, ki se tičejo srednje Evrope. Mnogi tudi povdarjajo, da hočeta Nemčija in Italija v srednji Evropi ustvariti skupino protiboljševskih držav. Dogodki v Španiji so pospešili ta razvoj. Isti krogi povdarjajo, da bi v tem bloku bile Italija, Nemčija, Poljska, Avstrija, Madžarska in najbrže tudi Bolgarija.

zakonu o 8 urnem delavniku, plačani so pa samo za 8 ur dela. V prestolnici so popolnoma izčrpane zaloge kave in sladkorja. V Madridu so ustrelili poslanca Ruisa in mnogo študentov. Neko nacionalistično letalo je bombardiralo marksistične po-

slojanke v okolici Toleda. Pokrajina Cuenca Minera je popolnoma pomirjena. Neka ugledna osebnost, ki se ji je posrečilo zbežati iz Madrida je izjavlja, da so marksisti v dveh nočeh samo v prestolici usmrtili 2000 ljudi.

Boji za severno obalo...

Hendaye, 29. avg. o. Boji za Irun so se včeraj ves dan nadaljevali. Predvsem so bili v akciji topovi na obeh straneh. Proti večeru se je začel grozovit boj na nož okoli cerkve San Marcial, ki leži na hribu nad Irunom. V okolici cerkve je bilo postavljenih sedem vladnih topovskih baterij. Nacionalistični aeroplani so razbili cesto, ki vodi do cerkve, nakar so začeli oddelki lujске legije napredovati ter so se spoprijeli z vladnimi četami v silovitem boju na nož. Na obeh straneh so vojniki uporabljali granate in dinamitne bombe, ki so imele grozne učinke. Marokanske čete so napadale hrib z juga, toda težke vladne strojnice so jih kosile, v kolikor se niso rešili. Pod večer so nacionalisti napad na San Marcial opustili ter bombardirajo z letali in topovi Irun.

Irunska fronta, 29. avg. Prelekle noč so dobile maroške čete, ki se bore na tej fronti, pomoč v četah in vojnem materialu. Ni dvoma, da so se napadalci prevarali v presoji moči rdečih. Vzlic temu je pa ugotovljeno, da je pri večerajšnjih bojih padlo na strani nacionalistov samo 20 mož, rdeče čete so pa izgubile 130 mrtvih. Od davi na vse zgodaj pa do opoldne je bilo v tem odseku severnega bojišča mirno. Le težki topovi rdečih so od časa do časa streljali na vrhove južno od Iruna.

Poročilo o tem, da je neko špansko letalo metalo bombe na francoska tla, danes uradno potrjujejo. Tudi je neko špansko vladno letalo vrglo včeraj dve bombi blizu francoskega mesta Biriatouja. Tudi je več granat vladnega topništva preletelo na francoska tla. Streljanje pehotic je včeraj ranilo tri Francoze.

Izjava kanclerja dr. Schuschnigga:

Mussolini in avstrijski manevri

Dunaj, 29. avg. m. Avstrijski kancler Schuschnigg je včeraj sprejel časnikarje ter jim podal izjavo v zvezi s potovanjem admirala Horthyja v Avstrijo. Kancler Schuschnigg je v svoji izjavi med drugim dejal, da je bilo potovanje Horthyja v Avstrijo čisto privatnega značaja ter da je Horthyja po nalogu predsednika avstrijske republike že lanskega leta povabil na lov. Ta Horthyjev obisk je bil le uljudnostnega značaja in je trajal komaj 10 minut. Na tem sestanku se ni prav nič govorilo o politiki. Horthy je izjavil, da je, ker je njegova pot vodila skozi Nemčijo, obiskal tudi nemškega kanclerja Hitlerja tudi iz vljudnosti. Tudi ta obisk je mogel trajati le malo časa.

»Kar se tiče trojnega sestanka in sodelovanja Mussolinija na velikih manevrih avstrijske vojske,

Zarote v rdeči vojski, posledice v svetovnem boljševizmu

Trocki beži pred G.P.U.

Oslo, 29. avgusta. Notranji minister je sporočil, da je norveška vlada sklenila internirati Leva Trockega in njegovo ženo, ker je Trockij v razgovoru z zastopniki oblasti odločno odklonil, da bi dal izjavo, ki so jo od njega zahtevali, da se namreč ne bo več bavil s politiko, dokler bo na Norveškem. Oba tajnika Leva Trockega bosta po izjavi norveškega notranjega ministra morala takoj zapustiti norveška tla.

Ko je Trockij izvedel za ta sklep norveške vlade, se ni vedelo, kaj bo storil. Po zadnjih vesteh pa je pobežnil in odpotoval v neznan smer. Vzrok za njegov beg je silni strah, v katerem živi od začetka moskovskega procesa, zakaj znano je, da so agenti boljševske politične policije dobili nalogo, da morajo Trockega za vsako ceno ubiti.

Posledice boljševske sloge

Krvavi proces v Moskvi je še zmeraj predmet pisanja vsega svetovnega časopisja. Proces je pokazal dvoje za Sovjetsko Rusijo in z njo za ves svetovni marksizem po raznih dejstev:

1. Kaže na silna načelna in osebna nesoglasja, ki vladajo med sedanjimi boljševskimi, povečini judovskimi oblastniki. V trenutku, ko je zaradi grozečega spopada med fašizmom in boljševskimi Sovjetsko Rusijo bolj kakor kdaj potrebna edinost, se kaže silovita nesloga v državni upravi in kar je še usodnejše, v sovjetski vojski. Kako porazno morajo ta dejstva vplivati na boljševske mase, si je lahko predstavljati.

2. Usmrtitev 16 komunističnih voditeljev pomeni konec starega marksizma, ki je proglašal idejo stalne revolucije doma in po svetu. Od 7 voditeljev ruske revolucije je zdaj živ samo še eden, to je Trockij, ki pa oznanja z vsemi sredstvi svetovno revolucijo ter ustanavlja četno internacionalo, ki naj židovsko zamisel trajne revolucije in nemirov po svetu izvaja naprej. Stalin in drugi vladarji Rusije stoje na stališču, da trajna revolucija ne more voditi ne do napredka, ne do miru, zato je treba vse judovske elemente, ki so že po svoji naravi lastniki anarhije, pometati iz vodstva države.

Za boljševske poskuse v Španiji in drugod po Evropi pomeni moskovski proces in procesi, ki

Položaj na irunskem bojišču se od snoči ni spremenil. Vladni pristasi so obdržali vse postojanke. Davi ob pol osmih do osmih se je slišalo strahovito streljanje iz pušk. Nacionalisti so se spet vrnili k taktiki prodiranja v raztresenih majhnih skupinah, vendar ne morejo prodrati skozi strahovito navzkrižni ogenj vladnih čet. Tudi topništvo je na obeh straneh zelo živahno. Letala obeh taborov letajo neprestano nad bojiščem. Vladna letala so bombardirala Lapunco in San Marcial. Več njihovih bomb je priletelo prav na mejno črto blizu hendayskega pokopališča.

General Franco vrhovni poveljnik nacionalistov

Burgos, 28. avgusta. Uradno objavljajo, da je nacionalistična junta slednjič potrdila generala Franca za glavnega poveljnika vseh španskih nacionalističnih vojaških sil.

Vodovod, ki oskrbuje Irun, je tri kilometre od mesta pokvarjen. Iz Hendaya se vidi visok curek vode, ki vre iz vodovoda.

S francosko-španske meje poročajo, da je bil ujet radiogram poveljnika v Bilbao, ki prosi pomoči od vlade v Madridu. Ujeli so tudi radiogram, v katerem madridska vlada odgovarja, da ne more ugoditi njegovim prošnji. Radiopostaja v Coruni poroča, da je tudi mesto Gijon zaprosilo za pomoč v Madridu. Na fronti pri Guadarami je več vladnih pristavev pobežnilo k nacionalistom.

na to vam lahko odgovorim samo to, da se v Avstriji letos sploh ne bodo vršili večji vojaški manevri, to pa radi varčevanja. Zato je izključeno, da bi se teh vojaških vaj mogle udeležiti kake ugledne inozemske osebnosti.

Horthy se bo podal še v Verden, kjer bo obiskal predsednika avstrijske republike g. Miklasa, odhod pa bo šel naravnost na Madjarsko.

Avstrijskemu kanclerju je eden od časnikarjev stavil tudi vprašanje, če je kaj resnice na tem, da se ustanovi nov blok držav. Na to vprašanje je odgovoril kancler, da je znano, da Avstrija sodeluje v rimskem paktu. Ta osnutek pa omogoča tudi priključitev drugih držav. Končno je Schuschnigg demantiral vse vesli, ki govore o skorajšnji rekonstrukciji vlade.

bodo še sledili, silovit udarec, saj jemlje socialističnim množicam vero v edino boljševsko državo na svetu in v pomoč, ki bi lahko od tam prišla.

GPU ima neomejeno oblast

London, 29. avgusta. Današnji »Daily Express« prinaša vest iz Varšave, v kateri se pravi, da je sovjetska vlada dala volilnim osebnostim v GPU neomejena pooblastila, da lahko aretirajo vse osebe, ki so proti Stalinu in ki zavzemajo kakršnekoli položaje.

Z meje med Poljsko in Rusijo poročajo, da so bili aretirani sovjetski generali Poznikov, Kustnjecov in Pulin. Ti generali so bili osumljeni, da so pripravljali zarote v rdeči armadi. Glavni cilj zarote je bil, kako ubiti Vorosilova. V zvezi s temi aretacijami se izve, da je bila sovjetska vlada obveščena, da so v mnogih velikih sovjetskih garnizijah častniki in podčastniki vujakom delili letake, v katerih jih pozivajo na upor. V teh letakih piše, »da je Trockij ustvaril rdečo armado in da se mora vrniti iz izgnanstva. Maščujte Zinovjeva in Kamenjeva«.

Za oborožitev Poljske:

Rydz Smigly gre v Pariz po posojilo

Varšava, 29. avgusta. AA. (Pat) Listi obširno komentirajo potovanje generala Rydz Smiglyja v Pariz in pravijo, da gre za odgovor na nedavni obisk generala Gamelina v Varšavi. »Poljska zbrojnica piše med drugim, da ni mogoče omalovaževati pomena direktnih stikov med šefi dveh zavezniških vojsk. List poudarja tradicionalne, lepe in junaške bratske zveze med Poljsko in Francijo. Šefi zavezniških vojsk se bodo tudi topot razgovarjali med seboj v enako prijateljskem in iskrenem duhu, ki vlada sicer v odnosih med Poljsko in Francijo. Poudariti je treba tudi to, da so s francoske strani pogosto motrili ravnanje Poljske z nerazumevanjem, čeprav je bilo to ravnanje v skladu z življenjskimi interesi Poljske.

»Kurjer Poranic« opozarja na hitrost, s katero se razvijajo zadnji dogodki v Evropi, in pa na ogromno oborožitev nekaterih držav, kar utegne

Rykov, Radek, Buharin konfirirani

Moskva, 29. avgusta. AA. Havas poroča: Aretacije se nadaljujejo posebno v armadi in med člani komunistične stranke. Oblasti se opirajo na izjave, ki sta jih v procesu podala Zinovjev in Kamenov. Vesti iz dobrega vira pravijo, da so konfirirani na svojih stanovanjih Rykov, Radek in Buharin in da jih strogo nadzirajo. Aretiran je tudi bivši ravnatelj višje vojaške šole general Capolnikov. Zaprti sta tudi prva in druga žena Sokolnikova in žena Sreberjakova. Zaradi teh aretacij je nastalo precejšnje gibanje v komunistični stranki.

Washington, 29. avgusta. AA. DNB poroča: Trockijevi prijatelji v Ameriki so se obrnili na zunanega ministra s prošnjo, da naj dovoli Trockemu, da bi se naselil v Ameriki, če bi moral zapustiti Norveško. Zunanji minister pa je odgovoril, da Trockemu ne more dovoliti, da bi prišel v Ameriko, kakor tega tudi ni dovolil angleškemu komunističnemu poslancu.

Iz Moskve poročajo, da se tam širijo glasovi, da je prišlo do spora med Stalinom in go. Krupsko, vdovo po pokojnem Leninu. Ga. Krupskaja je ostro obojevala smrtno obsodbo nad Zinovjevimi in Kamenjevimi. Pravijo, da bodo Leninovo vdovo aretirali in izgnali v Sibirijo.

Italija prepovedala izvoz orožja

Rim, 29. avgusta. Kakor smo že poročali, izvaja Italija od danes prepoved izvoza orožja na Španisko. Uradno poročajo, da se na podlagi sklepa, izdanega sporazumno z različnimi policijskimi ustanovami, nanaša prepoved izvoza na neposredna in posredna naročila in tranzit vojnega materiala in orožja, namenjenega na Španisko in v španski pas v Maroku. Prav tako je v iste pokrajine prepovedan izvoz raznih motorjev v razstavljenem stanju i. sl.

Anarhizem v Kataloniji

Perpignan, 29. avgusta. AA. (Havas) Neki ljudje, ki se jim je posrečilo zbežati čez mejo na Francosko, pripovedujejo strašne stvari o terorju v Barceloni in v Kataloniji. Po trditvah teh ljudi se v Barceloni in bolj ali manj v vsej ostali Kataloniji slej ko prej vrši pravači lov na ljudi. Samovoljnega ubijanja v Barceloni ni konca. Dan za dnem pripeljejo v sodno mrtvašnico po 15 do 20 ljudi, ki so jih pobile patrolje na ulici. Potnih dokumentov ne izdajajo tako rekoč nikomur več. Pošta in brzojav še funkcijonirata, a z velikanskimi zamudami in pod strogim nadzorom samozvanih odposlancev ekstremističnih organizacij. Zmernejši elementi s strahom ugotavljajo, da se v vse urade in korporacije vse bolj in bolj vtipljajo notorni anarhisti. Največji vpliv so si izsilili anarhisti v prometnih ustanovah in pri obmejni policiji.

Angleži so Angleži

London, 29. avgusta. Sedanji skupni sestanek najvišjih ustanov delavske stranke in britanskega sindikalnega sveta je eden izmed največjih sestankov te vrste, kar jih pomni zgodovina britanske delavske gibanja. Znano je, da ima ta sestanek sklepati o predlogih resolucij, ki jih bo treba gledati na položaj na Španskem predložiti kongresu sindikatov, ki se prve dni septembra sestane v Plymouthu, in letnemu kongresu delavske stranke, ki se oktobra sestane v Edinburgu. V političnih krogih mislijo, da se bo na sedanjem sestanku večina izrekla za popolno nevtralnost Velike Britanije, manjšina pa za podpiranje španske vlade.

Francija sprašuje

Pariz, 29. avgusta. Današnji »Journal« trdi, da bo francoska vlada kmalu uradno naznanila v Londonu in opozorila na skrbi, ki jih povzroča nemško oboroževanje vsem sosedom okoli Nemčije. Francoska vlada je obenem predložila angleški vladi, da naj vpraša evropsko vlado, zakaj je znižala starostno mejo za nastop vojaške službe od 21 na 19 let.

Razstava radijske tehnike v Berlinu

Berlin, 28. avgusta. Danes je minister dr. Göbbels z velikim govorom otvoril veliko berlinško razstavo radijske tehnike. Med drugim je dal statistične podatke o velikem številu prodanih in izvoženih nemških radijskih aparatov. Naglasil je pomen radija za vzdrževanje kulturnih zvez med Nemčijo in Nemei, ki žive v inozemstvu. Dr. Göbbels je tudi poudaril velike usluge, ki jih je radio storil za časa olimpijade, med drugim tudi na polju televizije.

povzročiti spopade. List opozarja dalje na dogodke v Španiji in na sovjetsko oborožitev. Sklepa, da je v takšnih okoliščinah sodelovanje med Poljsko in Francijo dragoceno. To zavezištvu je eno najboljših jamstev za ravnovejeje in mir v Evropi. S tem, da bodo zastopniki obeh zavezniških vojsk pri teh razgovorih proučili možnost skupne obrambe njihovih držav.

»Kurjer Polski«, ki je glasilo poljskih industrijev, podrtava vojaški značaj tega obiska in je zadovoljen, ker se bo s tem nudila prilika voditeljem zavezniških vojsk, da s svojimi razgovori izpolnijo tisto, kar je izven politike. »Ekspres Poranic« poudarja, da je zavezniška pogodba iz l. 1921 delo pokojnega maršala Pilsudskega. Baje bo general skušal dobiti v Franciji posojilo za oborožitev poljske vojske.

Da bo tekstilno delavstvo imelo oskrbljeno starost

Spomenica mariborske občine

Važen korak občine in živahen odmev med delavstvom

Maribor, 28. avgusta.

Vzmemirljivo gibanje, ki se opaža zadnje čase med tekstilnim delavstvom, povzroča v Mariboru zaskrbljenost. Ne bi bila šala za mesto, če bi mezdno gibanje zavzelo večji obseg. 6000 delavcev, ki živi od dela v mariborskih tekstilnih tovarnah, ki v mestu stanuje in je, bi bilo prikrasnih za zaslužek in v mestu bi se to poznalo na vsakem koraku. Upati pa je, da se bo vzmemirjenost med delavstvom polegla, da bo ohranilo mirno kri ter bodo prevladali trezni elementi. Gibanje, ki je zajelo sedaj tekstile, je pa znova pokazalo na drug, še resnejši in važnejši problem: kaj bo s starostno preskrbo mariborskega tekstilnega delavstva. Večina postanejo delavci, zaposleni v mariborskih tekstilnih tovarnah, tekem let mariborski občini. Mestna občina prevzame s tem dolžnost, da jim bo oskrbela življenje na starost ali za primer brezposelnosti. V slučaju, da bi prosperiteta tekstilne industrije naenkrat odnehala ter bi začela podjetja eno za drugim zapirati svoje obrate, bi poslalo to lahko za mariborsko meso usodno. Prav tako veliko breme pa bo padlo na občino, kadar bodo začele stvarne delavstvi zaradi izrabljenosti in starosti odpustiti ter nadomeščati z novimi, svežimi močmi. Zna se zgoditi, da bo Maribor v doglednem času mesto beračev, ki so svoja najboljša leta zapravili v tovarnah, na starost pa so morali na cesto brez sredstev za življenje. Da se temu izogne, zahteva mestna občina, da se uvede obvezno starostno zavarovanje za tekstilno delavstvo. Mestna občina je sedaj, ko se vršijo v Ljubljani pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe, naslovila na banksko upravo sledečo spomenico:

Spomenica mestne občine

»Kakor je posneti iz časopisov, se za tekstilno delavstvo vse dravske banovine pripravila skupna kolektivna pogodba. V območju mesta Maribora se nahaja večje število tekstilnih tovarn z več tisoč delavci in je mestna občina s prispevki, katere plačuje za tekstilno delavstvo v slučaju bolezni po zakonu o zavarovanju delavcev, kakor tudi v primeru redukcije delavcev s podpiranjem delavstva močno obremenjena. Iz gornjih razlogov je tudi mestna občina močno zainteresirana na tem, kakšna kolektivna pogodba se bo sklenila.

Zahteve rudarjev pri TPD delno uspele

Trbovlje, 28. avg.

Po dvodnevni razpravi, ki je bila za delavsko delegacijo brezdvomno mačna, se je dosegel povišek delavskih plač in drugih naturalij za 25 do 30 odstotkov sedanjega stanja.

Dosegel se je povišek minimalnih mezd in sicer I. kategorija 38 din, druga 33,25, tretja 28,50, četrta 23,75, peta 19. Akordne mezde se bodo v teku enega meseca postavile v vseh postavkah pripravljalega dela nad zaslužek minimalnih mezd. S podtjemelno mezdo se delavec v akordu v nobenem primeru ne sme plačati. Uvrstitve v napredovanje kategorij se izvrši po usposobljenosti in najkasneje v osmih letih, t. j. zunanji delavci, jamski delavci in profesionalisti pa po petih letih, če je mesto izpraznjeno. Delavstvo se bo na zunanjih delih (separacij in drugod) zaposlovalo po osem ur v razdobju dneva skupno. Delo ob deževju in drugih neprilikah se bo oškodovalo z primerno doklado. Za nabavo živil v rudniških konzumih ostane staro določilo. Po § 1145 b obč. drž. zak. in §§ 220 in 221 obrtnega zakona prejemajo delavci za prvih sedem dni bolezni razliko med hranarino in temeljno mezdo do višine temeljne mezde. Vsi važni in uradni, kakor smrtni primeri v družini ali sorodstvu se oškodujejo v višini zamujenih delavnikov dotičnega delavca. Vsi oženjeni učni kopači bodo po osmih letih nepretrgane službe prejemali letno deputatni premož v izmeri štirih ton, vsi vozači v istem razdobju zaposlitve pa tri tone letno. Stanarina je ostala neizpremenjena. Zaradi razsežnosti sklenjenega sporazuma objavljamo danes le važnejše. Po obojestranskem podpisu bomo objavili sporazum dobesedno. Ta sporazum prinese glavni akcijski odbor pred delavstvo in bo prečitani na rudarskih shodih po revirjih, ki bodo da-

Da zamore mestna občina napram projektu skupne kolektivne pogodbe zavzeti svoje stališče, se naslovljena kr. bankska uprava naproša, da osnutek pogodbe pošlje tudi mestni občini mariborski na vpogled, oziroma v izjavo. V eni točki pa mora mestna občina mariborska že sedaj zavzeti svoje stališče. Starostno zavarovanje delavcev, ki je predvideno v zakonu o zavarovanju delavcev, še do danes ni izvedeno. Jasno je, da bo v najbližji bodočnosti ogromno število starostno onemoglih tekstilnih delavcev, ki so si na podlagi zakona o mestnih občinah že po petletnem bivanju pridobili članstvo mestne občine, padlo v breme mestne občine. V primeru, da bi se povrh tega konjunktura za tekstilno industrijo začela pesati, kar ni izključeno, bodo posledice za mestno občino v finančnem oziru katastrofalne. Zato je potrebno, da se opisane posledice, dokler starostno zavarovanje po zakonu o zavarovanju delavcev ne bo izvedeno, preprečijo na ta način, da se sprojejtirano kolektivno pogodbo za tekstilne delavce vse dravske banovine ustanovijo pri posameznih tovarnah fondi za starostno zavarovanje. Tudi v interesu narodnega premoženja bi bilo, ako se taki fondi ustanove. Tovarne so povečini v lasti inozemcev. Ti bodo na tak način prisiljeni, da del svojega dobička investirajo v kraju, kjer imajo svoje tovarne. Poleg tega se s tem sistemom privede tudi delavstvo do tega, da s svojimi prispevki za starostno zavarovanje prisiljeno varčuje, kar sicer prostovoljno ne bi storilo.

Primer starostnega zavarovanja za tekstilno delavstvo imamo že pri tovarni Hutter in drug v Mariboru. Tozadevni pravilnik je od naslova že potrjen.

Mestna občina mariborska z ozirom na gori navedeno nujno prosi, da se pri sklepanju projektirane kolektivne pogodbe v isto vnese tudi točka o bveznem starostnem zavarovanju tekstilnih delavcev.

Korak mariborske občine je spričo navedenih dejstev razumljiv in pomemben. Kaže nazorno dalekovidnost sedanje občinske uprave ter njeno razumevanje za krize in težave tekstilnega delavstva. Med delavstvom pa je ta korak silno živahno odjeknil. Upati je, da ne bo ostal brezuspešen in da se bodo našla sredstva in pota, da se predlog mariborske občine v celoti izvede.

nes, jutri in v ponedeljek po istem redu kot so ti shodi bili zadnjič. Ako delavstvo to sprejme, bo sporazum podpisan že 1. oktobra t. l. in bo veljalo povišanje od tega dneva.

Naš list je spremljal delavstvo v tem mezdnem gibanju dobrohotno in mu hoče ostati zagovornik tudi v nadalje, zaradi poznanja položaja pripominja sledeče: Rudarsko delavstvo je v tem boju spremljala z pravimi simpatijami oblast, posebno je k temu uspehu pripomogel g. ban dr. Marko Natlačen. Delavska delegacija je imela pravo oporo v njem. Veliko pozornost je pokazal pri razpravi tudi predsedujoči inž. Močnik, rudarski glavar in njegov namestnik inž. Zupancič. Vse simpatije so bile na strani delavstva, delavstvo pa naj to uvažuje in sprejme doseženo, ker pomeni sporazum za te težke čase vendarle uspeh. V delavstvu naj prevladuje trezen razum, kakor dosedaj, da si pridobi tudi s tem nadaljne simpatije in naklonjenost javnosti.

Delavska organizacija je storila vse, kar se je v danih razmerah dalo storiti. Če pa bi delavstvo kakor prejšnja leta (primer leto 1923) vse odklanjalo, zna priti isto stanje kot takrat, da je bilo rudarsko delavstvo za deset let materialno in pa moralno udarjeno. Redukcije so za precejšnjo dobo s tem sporazustom odstranjene. Ako pa bi bilo delavstvo nedostopno za ta sporazum, bo brezdvoma moralo nad 800 delavcev že prihodnji mesec na cesto, kakor je družba imela namen to storiti že v tem mesecu. Ni doseženo vse, kar bi rudar želel, vendar pa je s svojimi treznimi in složnim nastopom dosegel mnogo več, nego bi z kako stavko. Naj vlada med rudarji slova, ljubezen in pravo delavsko bratstvo za pomoč drug drugemu. Delu slava, delu čast. Nesloga tlači, slova jači.

Tekme za lahkoatlet. prvenstvo

Belgrad, 28. avg. m. V dneh od 4. do 6. sept. bodo na igrišču BSK-a lahkoatlet. tekme za državno prvenstvo.

Sramotni dogodki v tovarni Westen

Tuji mojster oklofutal domačo delavko

Celje, 28. avgusta.

V številki 196 lista »Slovenski dom« z dne 28. avgusta 1936, in sicer na drugi strani na 2. in 3. stolpcu ste z napisom »Sramotni dogodki v tovarni Westen« prinesli poročilo iz Celja, glede katerega Vas prosimo, da blagovolite v smislu čl. 26 in naslednjih zakonov o tisku natisniti v prihodnji številki Vašega lista sledeči popravek:

Ni res, da je v sredo popoldne neki tovarniški mojster oklofutal tekem prerekanja neko tovarniško delavko, ampak je res, da nobeden tovarniški mojster ni oklofutal nobeno delavko; dalje ni res, da ima na vratih tovarne nabiti razglas sledečo vsebino:

»Današnji dogodek in slični primeri zadnjega časa, kakor tudi slučaj Rebernaka, ki je izjavil, da gre rajši kamenje toč, kakor pa da bi ob sedanjih prilikah ostal na svojem novem položaju, nas silijo, da odpovemo celokupnemu delavstvu. V takih razmerah nikakor ne more več vzdržati

Sofija - Ljubljana

Ljubljana, 28. avgusta.

Sofijski mošlvo bratske Bolgarije je naš gost. Informirali smo se za postavlo, katere nastopi proti našemu reprezentantu. Njegov potni maršal, zelo simpatični športnik, nam jo je diktiral:

Dernovsky Janakijevič
Minkovsky Bajkušes Stefanov
Argirof Angelof, Miles, Astrugof, Dačedjiev
Stojkof, Angelof, Miles, Astrugof, Dačedjiev

V mošlvo se nahaja 7 igralcev bolgarskega nacionalnega teama in sicer: Dernovsky, Minkov-

Kmetijski minister napoveduje pomoč vinogradnikom

Novi Sad, 29. avgusta. m. V Novi Sad je prispel kmetijski minister dr. Sveozar Stanković. Po svojem prihodu je takoj sprejel časnike ter jim podelil izjavo glede vprašanih, ki spadajo v področje njegovega resora. Tako je na vprašanje časnikev glede ustanovitve Kmetijskih zbornic kmetijski minister izjavil, da je načrt tozadevne uredbe poslal v pomislek raznim organizacijam. Kakor hitro bo dobil odhod odgovor, bo storil vse, da se uredba čimprej izda, ker bodo od Kmetijske zbornice imeli brez dvoma velike koristi kmetje, ki dosedaj edini v državi niso imeli tovrstnih svojih ustanov. Kmetijske zbornice bodo čisto strokovne ustanove, ne pa strankarske ali politične. Zatem je Kmetijski minister dr. Stanković govoril o končni likvidaciji agrarne reforme v državi, o letošnjem plasiranju

viška pšenice in nazadnje še nekaj besedi o krizi vinogradništva v državi. Glede zadnjega je dejal, da se trudi predvsem za to, da bi se čim prej prikočilo na pomoč našemu vinogradništvu, ki prizivlja težko krizo. Za dosego tega cilja se sedaj iščejo možnosti za znižanje trošarine na vino pri samoupravah. Kmetijski minister misli nadalje za dosego tega cilja v proračun vnesti večji kredit za podporo vinogradništva, da se pripravi boljša kakovost s tipiziranjem, in da se čim bolj razširi umno kletarstvo. Sledečji je kmetijski minister navzočim časnikarjem tudi potrdil, da se bo vprašanje razdolžitve kmetov in likvidnosti denarnih zavodov rešilo že meseca septembra in vsekakor še pred 1. oktobrom.

Tekstilna industrija in delavstvo

Ljubljana, 29. avgusta.

Včeraj smo poročali o pogajanjih, ki so se pričela na poziv bankske uprave med tekstilnimi delavci in lastniki tekstilnih tovarn. Včeraj žal pogajanja niso privedla do nikakih posebnih rezultatov, ker so lastniki tekstilnih podjetij pogajanja prekinili. Banu dr. Marku Natlačen, ki je nato popoldne sprejel tako zastopnike delavstva, kakor zastopnike industrije, pa se je posrečilo, da je dosegel, da se danes pogajanja nadaljujejo. Delavci so si izbrali iz svojih vrst svoje zastopnike, da oni nadaljujejo pogajanja, dočim so sami odšli v svoje kraje, da tam pomirjevalno vplivajo na svoje tovarise in s tem preprečijo zaostritve položaja.

Ob pol 9 so se začela pogajanja v Trgovskem

domu. Kot zastopnik za Delavske zbornice sta pri pogajanjih Uratnik in Golmajer, obenem pa trije glavni zapisnikarji in sicer Jakomin, Bučar in Lombardo, ki so obenem tudi zastopniki centralnega tarifnega odbora. Od industrije so navzoči: za trdiko Jugočeška Tominec, za Tekstilno industrijo Šiler, za Jugobruno Markum, za Glanzman in Gassner Sova in Zupan, za Thoma Kojc, za Dektor in drug Mervič, za Hutter Prelec, za Kormanos Zibert in za Metka Suzi.

Ko bodo dogovori privedli sporazum vsaj do grobe obrisa, bodo delavski zastopniki poklicali delavske zaupnike zopet v Ljubljano ter jim sporočili potek in uspeh pogajanj. Verjetno je, da bodo pogajanja v kratkem dovedla do povoljnih rezultatov.

Celjske novice

Celje, 28. avgusta.

Ukinitev toka. Mestna elektrarna sporoča, da bo v nedeljo, dne 30. t. m. radi nujnega popravila na omrežju prekinila dobavo toka od 5 do pol 6 ure zjutraj.

Na mesto venca na grob prerano umrlega g. Viljema Planinca, uradnika tvrdke A. Westen v Celju je daroval G. Ernest Kovač, prokurist tekstilne tovarne Bergman in drug v Celju celjski Protituberkulozni ligi Din 200. Iskrena hvala!

Ponesrečenca. Tajnikar Stefan, 43-letni brezposelni mesarski pomočnik iz Celja je 26. t. m. ob 22 padel z nekega kozolca 6 m globoko in si zlomil rebro na levi strani in tudi poškodoval desno roko. — Bračič Terezija, služkinja, stara 18 let iz Vitanja pri Celju je 27. t. m. ob 8 zjutraj pred hišo svoje gospodinje padla z voza in si zlomila desno roko v zapestju. Oba ponesrečenca se zdravita v celjski bolnici.

Obleci in obuti se je hotel. Celjska policija je včeraj aretirala 25-letnega Rudolfa S. iz Mirne pri Novem mestu, ker je osumljen tatvine, izvršene dne 15. julija t. l. pri Francu Bizjaku v Krškem. Bizjaku je bilo namreč pokradeno nekaj obleke in čevljev v vrednosti 900 Din.

Rudolf S. je bil izročen sreskemu sodišču.

Kralj zraka v Ljubljani

Ljubljana, 29. avgusta.

Ze pred nekaj dnevi so nam po vseh koncih in krajih Ljubljane ponujali vsakobarna vabila na prireditve, ki jo bo priredil kralj zraka Hary Barkovsky, učenc svetovno znanega zračnega mojstra Strohschneiderja.

Res so se začele včeraj zbirati množice radovednih ljubljancev, ki jih vsaka senzacija spravi na noge, na Novem trgu, kjer so bile v višini 25 m napeljene križem krazem vrvi. Obljubljena je bila prvovrstna godba in razsvetljava z reflektorji. Toda osma ura, ki je bila določena za pričetek akrobacij, je minila, Barkovskega in njegovih pa od nikjer. Ljudje so postajali nervozni in so gledali po strehah, kdaj se bo vendar pojavil zračni kralj. Al' njega od nikoder ni... se je oglasil nek hudomušnež, ki je menda že slutil, da z nastopom ne bo nič. V Ljubljani je pade, so začeli pripovedovati navihanci z Viča. In res. Nekdo je razglasil, da z nastopom ne bo nič, ker prireditelj nima dovoljenja. To pa zato, ker ni pod vrvi nad Ljubljano dal var. nosne raze. Seveda ljudem to kar ni slo v glavo, saj so nekateri prišli iz Viča, drugi s Kodeljivega in Šiške, vseh skupaj pa je bilo okrog tisoč, ki so se po tem obvestilu začeli razočarani podajati na domove.

Upamo, da bo Barkovsky danes napeljal mrežo. No, če pa bi prišel k nam ob času poplav ali hudega deževja, ko Ljubljana naraste, pa upamo, da bi mu dovolili naslop tudi brez mreže.

Šahovska olimpijada

München, 29. avgusta. Včeraj popoldne se je doigralo 16. kolo šahovske olimpijade. Stanje je sledeče: Madjarska 77 (9), Poljska 77 (6), Jugoslavija 75 in pol (12), Nemčija 7 in pol (5), Letonska 74 (10), Avstrija 74 (8), Danska 70 (12), Češkoslovaška 69 in pol (10), Švedska 62 (10) itd.

Šahovska olimpijada se približuje koncu, ker je treba poleg prekinjenih partij odigrati le še četvero kol. Boj za prva se zdi, da se bo odigral med Madjarsko, Poljsko in Jugoslavijo. Nemčija je nekoliko zaostala. Vendar ni izključeno, da se bo tudi Letonska prerinila v vodečo skupino in zasedla kakšno mesto v ospredju tabele.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 29. avgusta. AA. V nedeljo 30. t. m. se bo v Belgradu vršil na pobudo večjega števila usnjarskih delavcev shod delavcev te stroke za ustanovitve delavske sindikalne organizacije. Sklicatelji so sklenili, da se ta njihova strokovna organizacija včlani v jugoslovansko delavsko zvezo, ki so ji te dni potrdili sindikalna pravila. Pri čevljarških delavcih v Belgradu je nastalo živo zanimanje za ta shod.

Belgrad, 28. avgusta. m. Z odlokom prosvetnega ministra je med drugimi izbran za štipendista češkoslovaške vlade diplomirani filozof iz Ljubljane Cene Logar.

Skopje, 28. avgusta. m. V novo zgrajeni tovarni cementa v kraju General Janković je ekplozirala visoka peč. Ob tej priliki je bilo deloma lažje, deloma težje ranjenih pet delavcev.

Belgrad, 29. avg. m. Ze več dni se mudi v moravski banovini minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvejković ter v spremstvu poslancev posameznih okrajev prireja konferenco in sestanke s pristaši JRZ.

Nageljni in krizanteme iz zraka

Danes dopoldne je na ljubljanskem aerodromu pristal aeroplan, ki je prinesel iz Tenera pri Locarnu ob Zenevskem jezeru krasno zbirko nagaljn in krizantem za velesejmsko razstavo »Sodoben vrt«. Poslala jih je znamenita specialna tvrdka Sutter in s tem pokazala, da Ljubljana tudi v Švici že uživa sloves vsega s cvetjem okrasenega mesta.

Prirodoslovno društvo v Ljubljani priredi kot svojo prvo ekškurzijo v l. 1936-37 ogled ljubljanskega aerodroma v ponedeljek, 31. t. m. ob pol 15 pod strokovnim vodstvom g. doc. dr. inž. A. Kuhelja. Zbirališče na aerodromu. Vabljeni so člani in po njih vpeljani gostje.

Promenadni koncert. Tujsko prometni svet za mesto Ljubljano priredi drevi ob 20 na trgu pri galskem domu v Šiški promenadni koncert. Sodeluje zbor Narodne čitalnice v Šiški in godba Narodnega železničarskega glasbenega društva »Sloga«. Zbor vodi g. Rupnik, godbo pa g. Svetel.

Ljubljana, 29. avgusta. AA. G. ban dr. Natlačen v torek 1. septembra ne bo sprejemal strank.

Naročajte in širite „Slovenski dom“!

sky, Janakiev, Bajkušes, Stojkof, Angelof in Dačedjiev. Stari borci v bolgarski reprezentanci, ki so že vsi nad 25-krat oblekli državni dres so: Bajkušes, Janakiev, Angelof in Dernovsky

Ljubljana nastopi v sledeči postavi:

Rožič
Zitnik II. Bertoneelj I.
Pupo Sočan Boncelj
Slapar Lah I. Makovec Pepček Zemljič

Ljubljanci športnikil lutri je Vaš dan. Pridite, da pozdravimo brate, ki prvič stonajo na naš zeleni travnik.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota 29. avgusta: Obgl. J. Krstnika. Jutri, nedelja 30. avgusta: Roza L.

Nočno službo imajo lekarne: Mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kurall, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Vpisovanje v enoletno privatno trgovsko šolo, znani »Christofovo učni zavod«, Ljubljana, Domo-branska 15, dnevno osebno in pismeno. Mesečna šolnina 120 Din. Zahtevajte ilustrirano brezplačno šolska poročila. Toplo priporočamo!

Zdravilišče

Radio-Therma, Laško

Najučinkovitejšo zdravljenje vseh vrst revmatičnih obolenj, ženskih boleznih, arterioskleroze itd.

Znižane cene

od 1. septembra dalje pavšalna penzija za 10 dni Din 600.—, za 20 dni Din 1.100.—. V tej pavšalni penziji je vračunana soba, štirikrat dnevno prvovrstna hrana in kopeli, zdravniška preiskava in vse takse. Zahtevajte prospekte od uprave zdravilišča!

Belokranjski dan v Ljubljani. V nedeljo, dne 13. septembra bodo nastopili v Ljubljani naši Belokranjci iz Črnomlja, Metlike, Vinice in drugih vasi ter izvajali v Ljubljani celo vrsto najlepših belokranjskih narodnih običajev in plesov, vse v prijetnih narodnih nošah z narodno glasbo in narodnim petjem. To bo pravi praznik Belokranjcev v naši Ljubljani. Priridevte bo popoldne ob 15 na prostoru Ljubljanskega Sokola v Tivoliju. Že danes opozarjamo ljubljansko in drugo občinstvo na to priridevte, predvsem pa številne obiskovalce ljubljanskega velesolja. Priridevte pripravljata Folklorni inštitut Glasbene Matice ljubljanske in društvo Bela Krajina v Ljubljani. Ob tej priliki izide tudi II. zvezek naše folklorne knjižice: Belokranjski plesi. Vse podrobnosti v prihodnjih dneh.

Vpisovanje na državni konservatorij in šolo Glasbene Matice bo od prihodnjega torka dalje, to je od 1. septembra. Na konservatorij se bodo sprejemali gojenici do 7. sept., v šolo Glasbene Matice pa do 3. sept. Redni pouk se začne na šoli 7. sept., na konservatoriju pa 15. sept. Opozorjamo na velike plakate ki vise po mestu, kjer so zaobeleženi vsi oddelki in predmeti. Podrobni pogoji v večji poslojpa.

Na drž. meščanski šoli v Škofji Loki bo vpisovanje 1., 2. in 3. septembra. V prvi razred se sprejemajo dekleta in dečki, ki so dosegli v četrti ali višjem razredu vsaj dober uspeh. Navodila za vpisovanje in izpite so na oglasni deski v šolski veži.

Aškercova cesta za promet zaprta. Mestno poglavarstvo naznanja, da se bo zaradi tlakovanja državne ceste št. 2 od Sv. Jakoba mostu do Bleiweisove ceste do nadaljnjega zaprla Aškercova cesta za ves avtomobilski in vozovni promet.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 29. avgusta: 12.00 Druga za drugo se plošče vrtijo z njih na napvi veselijo donjo 12.45 Poročila, vremenska napoved 13.00 Napoved časa, spored, obvestila 13.15 Druga za drugo se plošče vrtijo, z njih pa napvi veselijo donjo 14.00 Vreme, borbnost tečaj 18.00 Za delopust (Radijski orkester) 18.40 Borba za vrhunec sveta (dr. Valtor Bohinec) 19.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, spored, obvestila 19.30 Nemeška ura: Indijske vode in nasa narodna poezija (Fevlj Jevtić, prenos iz Belgrada) 19.50 Korščak (plo. šeo) 20.10 D. znanjci: polkiški (dr. Alojzij Kuhar) 20.30 Olimpijada 1936 ali Bogovi so zahajajo in na zemljane gledajo (Pester večer se sodelovanjem pevcev, godev in članov radijske igralske družine — Besedilo: Ivan Rob in Marjan Mehle) 22.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, spored 22.30 Lahka glasba (Rad. ork.).

Drugi programi

SOBOTA, 29. avgusta. Belgrad I: 20.00 Oskar Strauss: Car valčka, opereta — Belgrad II: 20.00 Metalurgična industrija Jugoslavije (Vladimir Skerl) 23.15 Plešna glasba — Zagreb: 20.00 Klavirski koncert Antonija Geizer-Eichhorn 20.30 Vokalni koncert 21.30 Lahka glasba — Dunaj: 19.35 Lohar: Der Göttergalt, opereta 22.10 Muzika za celo in klavir — Brno: 20.30 Radio-igra Bratislava: Italijanske arije (Vokalni koncert) — Budimpešta: 20.00 Pester večer 22.45 Koncert polka Marijo Torzezo — Rim: 20.40 Radio-igra 21.30 Orkestralni koncert — Milán: Cile: Arizantanka, opera — Berlin: 20.10 Ura modernih skladov — Königsberg: 19.10 Orkestralni koncert — Leipzig: 19.15 Donski kozaki pojo 20.10 Večer Lortzingove in Kreutzerjeve glasbe.

Turnir SK Planine

V prvih septembrskih dneh bo mladi, a zelo agilni SK Planina priredil pod pokroviteljstvom bana dravske banovine Marka Natlačena velik lahkoatletski miting na Stadionu, ki bo ena največjih in najlepših tovrstnih priridevte v zadnjem času. Poleg lahkoatletskih tekmovalj, pri katerih bodo nastopali atleti, ki so zastopali naše barve v Berlinu, bodo tudi tekmovalja v odbojki, tenisu ter propagandnih nastopih. Zaradi velikega števila nastopajočih, bo ta priridevte zares zanimiva. Na praznik 8. septembra popoldne ob 15 bo tekmovalje naslednjim panog: štafeta 4x800 m sen. in jun., štafeta 4x60 m ženske, štafeta 400 m in 300x200x100 m sen., tek na 1500 m sen. ter tek na 100 m jun., tek na 100 m finale sen. in jun., tek na 60 m finale ženske.

Odbojka. Igralo se bo po cup sistemu. Zmagovalci skupin igrajo toliko časa, dokler za končno borbo ne ostaneta le dve moči. Začetek tekmovalja bo 6. sept. ob 9 dopoldne in v ponedeljek 7. septembra.

Ping-pong igrajo moški in ženske (single in double). Igrali bodo vsak z enim po eno igro. — Zmagovalci poedinih tekem dobe kolajne. Pričetek turnirja v nedeljo ob 9.

Glavni nastop. Nastopijo tekmovalci v talni telovadbi, preskokih, redovnih vajah ter v njih vajah, ki so predpisane v zakonu za telesno vzgojo. Začetek tekmovalja na praznik 8. septembra ob 15 popoldne.

Ker je vsa priridevte zgolj propagandnega namena, je vstopnina minimalna. Gospod prometni minister pa je za to slavo dovolil polovično vozno po železnici. Vsakdo, ki hoče videti lep in užitek poln šport, naj pride na Stadion.

Ameriška filmska zvezda pride po poročne lsnice. »Ali ste že bili omoženi in kolikokrat?« jo vpraša uradnik.

»Dovolite mi malo časa za premišljanje,« se izvjuje zvezda, »kajli zadnji čas mi je začel spo-min silno pečati.«

France Kralj razstavlja

Ljubljana, 28. avgusta.

K jutrišnji otvoritvi v Jakopičevem paviljonu V nedeljo, dne 30. avgusta bo ob 11.15 dopoldne otvoritev Kraljeve razstave v Jakopičevem paviljonu. Razstava bo obsegala predvsem kmečke in religiozne motive v vseh tehnikah.

Profesor France Kralj nam je znan s svojim delom kot slikar, kipar in grafik, a slikarstvo mu je ves čas na vodilnem mestu. Kralj je vodja povojne umetnostne struje in ga smatrajo splošno za naš največji talent ekspresionista.

Po razvoju delijo njegovo delo v tri stopnje, v katerih se vidno dviga in raste. Prva stopnja tik po vojni, je značilna po njegovi borbi z oblikovnim problemom. V drugi dobi se umetnik precej motivno opredeli in na površje prave slovenske duša z realnim gledanjem na življenje in rodno grudo. Tretja doba, ki jo štejemo od leta 1928, se odlikuje po redkem, a premišljenem in strogo izpljenem ustvarjanju. »Bridkost in poezija domače zemlje in lastno doživljanje sta mu posej poglaviti temi in vsako večje delo je pre-

Prekmursko muzejsko društvo

Bogojina, 28. avgusta.

Za smotno znanstveno preiskovanje in zbiranje starin slovenske zemlje med Muro in Rabo se je pred letom ustanovilo »Prekmursko muzejsko društvo« s sedežem v prekmurski metropoli, v Soboti. Kakor je že »Slovenski dom« poročal, je priredilo »Prekmursko muzejsko društvo« ogled starinske cerkve v Turnišću. Prišlo je precejšnje število mladih izobražencev, največ dijaštva, v Turnišću, kjer so si pod vodstvom g. Ivana Zelka z velikim zanimanjem ogledali znamenite cerkve, posebno njene znamenite slike, stare že nad 600 let. Pred ogledom je predsednik društva, prof. Vilko Novak, imel kratek, a pomemben govor. Izvajal je nekako sledeče:

V imenu odbora PMS vose pozdravljam in želim, da bi odnesli z našega prvega umetnostnozgodovinskega sestanka najlepše spomine na kulturno minulost Slovenske krajine. Prekmursko muzejsko društvo ima v svojem delovnem programu vsestransko spoznavanje in ohranjanje naših kulturnih starin. Tudi naš današnji obisk tega častiljivega umetnostnega spomenika ima namen nuditi nam popolnejše spoznanje naše zgodovine in kulturne posesti naše zemlje. Ne pozabimo, da ne razume sedanjosti in ne more graditi za bodočnost, kdor preteklosti ne pozna. Le tisti bo rasel iz korenin narodne kulture v vsej polnosti, kdor dobro preteklost svojega naroda: njega umetnost, slovnost, duhovne tokove, ki so opajali njegovo duševno življenje. Nas tukaj danos ne veže samo navadna skupnost izletnikov ali zgodovinskih ali umetnostnih ljubiteljev, ki se zbirajo kjerkoli in kadarkoli — nekaj več nas je privedlo sem, pripeljala nas je zavest, da stojimo ob pričetku nove dobe naše krajine: zdi se nam,

Za 20 dinarski falzifikat prav stroga kazen

Ljubljana, 28. avgusta.

Prav stroge kazni so uvedene sedaj v praksi proti ponarejevalcem denarja in razpečevalcem falzifikatov, kajli ti zločinca izpodkopujejo kredit države, splošno narodno gospodarstvo in zaupanje naroda v dober denar. Tudi za prav malenkostni delikt v tem pogledu so stroje kazni, kakor za druge. Ižanec Lovro Pirc, star dečko, ki doslej še ni prišel v nazvičnice s kazenskimi paragrafi, a se drugič rad kot bosjak klati okrog, zlasti v lepih polnih dnevih, in njegov znanec France Bobek, doma iz Savelj, ki pa se je že večkrat sprl s paragrafi, sta prišla pred mali kazenski senat, obtožena, da sta dogovorivo spravila v promet samo en 20 dinarski ponarejen kovanic.

Lovro Pirc se je zgovorno po izansko branil pred sodniki: »Tam v gozdu ob cesti sem sedel. Poklical sem kolegata Bobka in ga prosil za cigarete. Dal mi je denar, da naj grem v gostilno po cigarete. Takega denarja, gaspudje, že dolgo nisem imel v rokah. Ga sploh ne poznam. Pil sem v gostilni ta »zelenega« in naročil cigarete. Dal sem

enečenje za opazovalca,« tako jo označuje Stelč. Druga in tretja doba sta tudi polni religioznih motivov. To dvoje bomo torej videli na njegovi razstavi, ki bo trajala tja do 21. septembra, torej prav čez velesolsko dobo, ko si bodo tudi naši podeželanli mogli ogledati lepo umetnost.

Kralj razstavlja že od 1921. leta, skoro vsako leto, po večjih evropskih mestih, predvsem pa v jugoslovenskih krajih. Razstavlja je vsega (po podatkih) okrog 15 krat.

V javnosti so posebno znana tale njegova dela: slikarski dekor dvorane v Akademskem domu, ki je nekaka sinteza prve dobe, družinski portret v Narodni galeriji; od kiparskih del Verovšek in Borštnik pred ljubljansko opero; od grafik in pa oprema Dom in Sveta ter ilustracije k literarnim delom.

Kralj si je pridobil zasluge tudi za preporod keramične obrti. Videli bomo torej na razstavi kmečke in religiozne motive, ki so v vsem njegovem delu sploh najmočnejši. Zeleti bi le bilo, da si širša javnost kar v največjem številu ogleda umetnostno razstavo.

da je iz molka preteklih stoletij spregovoril glas vseh tvorcev naše kulture, zidarjev starinskih cerkva, zapisovalcev naše besede, spremljevalcev in učiteljev našega ljudstva. Zdi se nam, da je Slovenska krajina med Muro in Rabo do našega osvobodjenja ležala v mraku tuje mogočnosti, da je vsa kulturna dediščina stoletij bila skrita kakor v zakladnici — in zdi se nam, da jo je šele naše združenje s slovenskim narodnim jedrom dvignilo na sonce, kakor žareč žiit in svojo pravico do svobodnega kulturnega in narodnostnega snovanja in razmaha. Stojimo ob prebujenju dneva našega kulturnega uveljavljanja v skupni narodni kulturi — zarja tega dneva pa je naša kulturna dediščina, ki smo jo prinesli celotni slovenski kulturi.

Turniška cerkev je poleg kapele v Selu in cerkve v Marljancih najdragocenejši del umetnostne posesti Slovenske krajine. Pred sto leti je bila znamenito romansko mesto, kamor so na Vnebovzelje Marijino prihajale nele množice iz bližnjih far, marčeč tudi iz medmurskih in prekmurskih krajev. Po osvobodjenju se je posvetil z veliko ljubeznijo in vnmemo raziskavanju umetnostnega bogastva turniške cerkve — kakor vse naše umetnosti — spomeniški konservator dr. Fr. Stelč. V mnogih svojih člankih in razpravah je pojasnil zgodovino, stil in vrednost arhitekture in slikarje te cerkve med najzanimivejše ostanke srednjeveškega slikarstva v srednji Evropi.

Po raznovrstnosti slikarskih rok, po bogastvu in pomembnosti vsebine in po mnogovrstnosti umetnostnozgodovinskih momentov turniške slikarje daleč nadkrijujejo vse doslej v Sloveniji odkrite spomenike srednjeveškega slikarstva. Pa tudi s srednjeevropskega stališča splošno gledano, ji pripada izredna vloga.

ji denar. Ženska je rekla: Ni za nič! Pa sem ji ponižno odvrnil: Ga bom dal nazaj, kjer sem ga dobil. Zganje sem ji plačal s svojima dvema dinarjema, cigaret nisem vzel.»

France Bobek, prebrisan in navihan: »Denar sem našel ob cesti. Bil sem ga najprej prav vesel. Takega denarja sploh že dolgo in morda nikdar nisem imel v rokah. Kolega Lovro me je prosil za cigareto. Dal sem mu denar in rekel: Ne vem, če je pravi. Lovro tudi meni: Meni se tudi zdi, da ni pravi. Potem vsa oba rekla: V stran ga vrziva ali ga bova pa orožnikom pokazala. Lovro je šel po cigarete.»

Priča Amica Kratkzy: »Ta-le prvi ni pil zganja. Cigarete je zahteval. V roku mi je stisnil 20 Din. Takoj po teži sem čutila, da ni pravi. Vrgla sem ga na mizo, ni imel nobenega zvenka. Vrnla sem mu ga. On je denar meni iz rok potegnil in zbežal.»

Oba sta prejela primerno plačilo. Lovro Pirc 4 in France Bobek, star grešnik, 6 mesecev strogega zapora. V kazen se jima vsteje preiskovalni zapor od 23. julija naprej. Kazen sta sprejela, prosila pa sta za dopust, da bi si sedaj pri poljskih delih kaj prisluzila. Dopust je bil njima dovoljen.

Slovenski umetnik na severnem tečaju

Opazoval bo polnočno sonce in izdelal več slik za svoje norveške prijatelje

Ljubljana, 28. avgusta.

Kot je že »Slovenec« poročal, se mudi akad. slikar g. Božidar Jakac že delj časa na Norveškem pri svojem prijatelju komponistu Harald Saeverudu. Ker se bo še dolgo tam zadržal, je pretekle dni odpotovala za njim njegova žena. Gosp. Jakac nam piše iz Norheimsunda ob Hardangerskem fjordu:

»Bil sem že na sestanku tukajšnjih rotarijev in sem sklenil že zopet mnoga nova prijateljstva. Te dni sem se sestal z ameriškim Norvežanom Fursethom in z njegovo ženo. Poznam se z njima še s potovanja po Ameriki. Sestanek z njima mi je bil kajpak nad vse ljub, saj smo si imeli mnogo povedati, kar nas je zanimalo. Na obisku pri Saeverudu nam je Saeverud igral v svoji delovni sobi na klavir stare norveške narodne pesmi. Zunanaj je bil dež, v odprtem kamnu pa je gorel ogenj in nas prijetno grel.

S prijatelji sem napravil že več izletov v okolico. Tako sem se povzpel z vzpenjačo na najvišji tukajšnji hrib, odkoder je prekrasen razgled na fjord z Bergenom vred. Pri alžirskem vinu smo si marsikaj povedali in je samo ob sebi umevno, da je bilo veliko govora tudi o naši Jugoslaviji, posebej še o Sloveniji, ki jo poznajo moji norveški prijatelji predvsem po mojih slikah.«

V drugem pismu iz Bergena pripoveduje gosp. Jakac, da čaka na Saeveruda, ki ima priti iz Ryrvika, kjer je pregledaval s svojo ženo teren, kjer si misli zgraditi vilo. »Bil sem tudi sam tam. Je naravnost čudovita pokrajina. Nešteto vodopadov vidiš. Cisto gori v gorah je bil pa tak, da sem kar strmel v tri široke kopensate pramenne, v katere se je razblinjal in bobnel v globino. Monumentalen pogled! Kar nisem mogel proč. Res, čudežno je bilo!

Pri kosilu sem bil zopet skupaj z Angličji in Američani. Neke stara Američanka pozna vse ti-ste, ki sem jih v Ameriki malal in tudi Fanny Breece. (Iz višjih ameriških milijonarških krogov. Opomba dopisnika.) Skušala bo dobiti od nje in od drugih fotografije mojih portretov, ki jih slučajno nimam...»

Zdaj sem že vdrgil portretiral Saeverudovo mater. Zelo simpatična in zanimiva gospa je z izredno prijetnim in nenavadnim izrazom. Tiba in potrpežljiva, družino pa je nama delala živahna žena Saeverudovega brata. Iz njihove vile je krašen razgled na ves bergenski fjord daleč ven in

Maribor

Otroci se vračajo. Deklice, ki jih je mariborska Karitativna zveza poslala na enomesečno bivanje na morje, se vrnejo prihodnji teden v torek, dne 1. septembra. Starši naj jih pridejo čakati na kolodvor v Celju točno opoldne, v Mariboru pa ob pol 6 zvečer.

Franciškovala mladina ima odlejš sestanke v Mladinskem domu v Cvetlični ulici.

Spremembe na glasbeni šoli »Drave«. Pouk v violini je prevzel mesto gđc. Reiserjeve, ki je odšla na nadaljevanje študija v Gradec, absolvent drž. muz. akademije v Zagrebu Hinko Druzovič mlajši. Pihala poučuje kapelnik g. Zekar. Na ljudski glasbeni šoli se poučuje tudi igranje na citrah.

»Poštni rog« — pevsko društvo mariborskih poštarjev, je imelo te dni svoj občni zbor, na katerem je bil izvoljen za predsednika Jurij Zula. Letos se ustanovi tudi otroški tamburaški orkester ter vabi društvo vse tovaršje, ki imajo otroke nad 8 let stare, da jih pošiljajo k orkestralnim vajam, ki so za tamburaše vsak ponedeljek in petek od pol 17 do pol 19. Vaje pevcev so v istih dneh od 19 do 21. Dne 4. oktobra bo proslavil »Poštni rog« 10 letnico svojega obstoja.

Plavalni tečaj na otoku. SSK Maraton priredi v kopališču na Mariborskem otoku 10 dnevni plavalni tečaj za otroke v starosti od 8 do 15 let. V tečaj se sprejemajo plavalci in neplavalci ter se pod strokovnim vodstvom nauče pravilnega plavanja. Mladina naj se javi v ponedeljek ob 3 popoldne pod skalnim stolpom v kopališču.

Na priridevte SSK Maraton. Jutri v nedeljo ob 3 popoldne vabi SSK Maraton prijatelje kluba in mariborsko občinstvo sploh na svojo priridevte, ki se vrši na Livadi. Klub bo podal pregled športnega dela ter bo priridevte zanimiva in privlačna.

Pogajanja v tovarni Westen se nadaljujejo

Celje, 29. avgusta.

Ze včeraj smo poročali, da je prišlo v sredo pri delu v tovarni Westen d. d. do incidenta med neko delavko in nekim mojstrom, tujim državljanom. Delavke, ki so bile radi tega močno razburjene, so na mojstra v četrtek, ko je prišel v oblač na delu, navallile in ga odnesle na cesto. Ko je vodstvo to izvedelo, je ustavilo obrat in je vsemu delavstvu odpovedalo za 14 dni. Večina delavcev je odšla domov, nekateri pa so ostali v tovarni. Istega dne zvečer so se zbrali zastopniki podjetja in zaupniki delavstva k informativnem sestanku, sestanku, katerega je vodil predstojnik mestne policije. Včeraj dopoldne pa so se vršila pogajanja med podjetjem in delavstvom. Tem pogajanjem je predsedoval župan mestne občine celjske g. Mihelčič. Zastopniki delavstva so stali svoj predlog in zahtevali, naj sprejme podjetje vse delavstvo spel v službo. Zastopniki podjetja pa so izjavili, da se mora spor likvidirati v soglasju z obema lastnikoma tovarne. Do sporazuma še ni prišlo, ker sta obe stranki izjavili, da se morala prej vsaka zase posvetovati. Pogajanja, ki so se včeraj ob 6 zvečer nadaljevala pod predstvom g. Mihelčiča, so precej ublažila položaj in je tako na strani podjetja, kakor na strani zastopnikov delavstva nekaj popustljivosti. Pogajanja se bodo v ponedeljek, dne 31. t. m. ob 9 dopoldne na mestnem magistratu nadaljevala in upamo, da bo stvar že končno ugodno rešena.

Veleselj

Dokazi za naše bogastvo. Naši gozdovi in naš les nas napravljajo tako bogate, da nas tuji zagvidajo, vendar pa ne znamo tehi svojih zakladov izkoristiti tako, da bi si res pomagali. V ta namen bo pa na ljubljanskem velesolju od 1. do 13. septembra velika razstava »Za naš les«, kjer nam bo statistika o gozdistvu za vsa država, podrobno pa za dravsko banovino, dokazala, kako bi lahko vsaj z lesom in z izdelki iz lesa tekmovali z drugimi državami. Posebno nas bo presenetila statistika o produkciji, domači uporabi in izvozu našega lesa, ko bomo strmeli, kako ogromne množine lesa pri nas ostanejo neuporabljene in neizkoristene.

Kakšna drva rabimo za različne peči, da štedimo z njimi in je v sobah tople, bomo spoznali na velesolski razstavi »Za naš les« od 1. do 13. septembra, kjer bodo razstavljene razne vrste peči in štedilnikov za drva in tudi za lesne odpadke, kakor za žaganje in drugo.

Zasačena poljska tatca

Kamnik, 28. avgusta.

Ze dolgo časa so opazili lastniki vrtov in njiv na Zapricah in bližnji okolici, da imajo nekoga med seboj, ki si lasti pravico do uporabe njihovih pridelkov. Lansko leto so imeli nekoga na sumu, in sicer radi tega, ker vzredi letno dva do tri prašiče, ima pa samo mali zelenjadni vrt. Najbolj žalostno je pa to, da je bilo največ ukrađenega z vrtov ubogega delavstva, ki si je s skromnimi prihranki kupilo najpotrebnejše, da je vsadilo nekaj fižola, krompirja itd.

V nedeljo jutruj okrog 4 je šel nadmojster tovarne »Titan« v pižami slučajno malo pred hišo in je opazil, kako neka ženska pridno ruje korenje. Nekaj časa jo je opazoval, nato je šel bližje, da bi žensko spoznal. Čim je slišala, da se ji nekdo približuje, je hotela pobegniti, a ni imela več časa. Vrgla se je na tla in si s krikom zakrila obraz. Toda to ji ni pomagalo, nadmojster je naglo pristopil, ji razkril obraz in spoznal svojo najbližjo sosedo, ki ga je za božjo voljo prosila, naj jo ne izda in pred javnostjo ne ostramoti.

Izgovarjala se je, da ni imela namena krasti, pač pa samo pogledati, če je na sosedni njivi tudi tako debelo korenje kot na njenem vrtu. Ne bi bilo toliko grajanja, če bi bila to žena malo plačanega delavca, ampak njen mož je v službi tovarne »Titan« na Perovem in ima nad 7 din plače na uro, poleg tega pa je tudi hišni posestnik.

Vsa okolica je hvaležna g. nadmojstru, da je razkril poljsko tatco, kateri do sedaj niso mogli do živega, čeprav so jo imeli že dolgo na sumu.

Planinsko slavlje na Kamniškem sedlu

Kakor čujemo, je za nedeljo, 30. t. m., zelo veliko navdušenje in zanimanje za udeležitev redke planinske slavnosti. Obeta se, da bo udeležba zelo velika, med navzočimi pa bo tudi mnogo takih, ki so bili navzoči ob času otvoritve.

Pri sv. maši ob 11 uri bo pelo tudi prvo slovensko pevsko društvo »Lira« iz Kamnika.

Žalec

Zalec, 28. avgusta.

Popravni izpiti na drž. meščanski šoli bodo v ponedeljek, dne 31. avgusta, ob 10. Vpisovanje v I. in II. razred se vrši 1., 2. in 3. septembra od 8 do 12. Podrobnosti so razvidne iz razglasov v šoli in na občinski deski.

Srečni in nesrečni dvojniki

Ko sem hotel obiskati, je pripovedoval neki hojandski zdravnik, kraje, odkoder so se moji dedi izselili — že šest generacij je bilo od tega — se mi je primerilo zelo čudno srečanje. Dan je bil izredno vroč in ko sem dosegel kraje, kjer so bili nekoč moji pradedi, si nisem zaželel drugega, kot hladne gostilniške sobe. Nič čudnega se mi ni zdelo, da me je natakarcica, ko me je postregla s hladnim pivom, čisto zaupno nagovorila: Gospod doktor. Gledala me je samo kot tujca, ki nima nič tamkajšnjih navad. Toliko bolj sem se pa začudil, ko me je pozdravil mlad močan možki z besedami: »Kaj ste že zopet tukaj, gospod doktor, komaj pred pol ure sta bili pri operaciji.« Začuden sem mu odgovoril: »Motite se.« — »Ampak, gospod doktor,« mi pravi, »ne delajte se vendar takšnega.«

Od kje je vedel ta mož, ki ga nisem videl še prej: »Kdaj smo se vendar videli.« Tedaj je hotel poiti od smeha in odgovoril: »Pa vam vendar ni stopilo v glavo to-le pivo.«

Tedaj sem vstal in šel k mlademu možu. Gredeč sem pogledal na vrata, ki so se ravno odprla — in glej — med vrati sem videl drugega »jaza«, kako mi prihaja nasproti. Imel je natančno tako obleko, kot sem jo nosil jaz, imel je mojo glavo, mojo na kratko ostrizeno brado in moja z zlatom obrobljena očala na nosu. Vrata so postala ogledalo in moj dvojnik se je od njih odtrgal in prišel k meni.

V tem trenutku sem mislil sam o sebi, da sem neumen. Bilo mi je, kot da bi mi kdo presekalo kite na nogah; klecnil sem. V grlu me je zagrabilo, da nisem mogel dihati, naslonil sem se na klop. »Kaj vam pa je, gospod doktor,« me je začel izpraševati gostilničar. Obrnil se je v smeri mojega pogleda k vratom in ves začuden zakričal: »Kdo pa je sedaj prvi doktor.« Vsi trije smo obstali brez diha.

Ves dogodek smo razjasnili zelo svojstveno in znanstveno, morda zelo zanimivo. Na domu, oziroma v okolici mojih pradedov je ostala ena veja našega rodu in morda je bila to igra slučaja in narave, ki naju je spravila skupaj.

Dvojnik - neprijetna stvar

Ta majhna zgodba nam kaže, v kakšen čuden in dostokrat neprijeten položaj lahko človek pride, če ima svojega dvojnika. Toda v našem primeru je ta podobnost še opravičljiva, ker izvira iz daljnega sorodstva. Kako porazno in neugodno pa bi vplivalo na človeka nenadno srečanje drugega »jaza«, ki je prav tak, kot on sam.

Koliko imamo prastarih pripovedk in tudi resničnih zgodb, kako je kakšen popolnoma tuj človek zaradi svoje sličnosti prevaral ženo ali ljubimko — ali v današnjem modernem času, kako je tak dvojnik dvignil v banki denar in prevaril blagajnika, ki je bil v trdnem prepričanju, da ima pred seboj pravega človeka.

Kdor vidi takega dvojnika, ki se pojavi pred njim, si bo nehote mislil, da se je njegova osebnost razdelila in hodi sedaj po svetu en del njegovega bistva. Takih priznanj genialnih ljudi, ki so pa imeli slabe živce, imamo vse polno. Tako je na pr. tožil Goethe, da je srečal leta 1771 po svo-

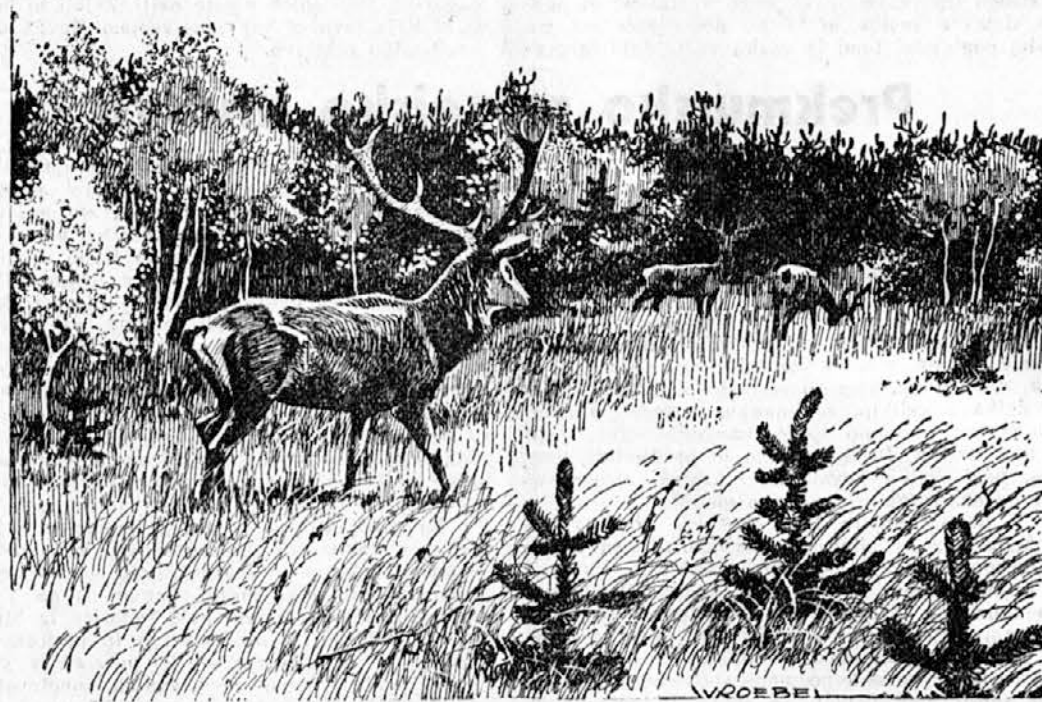
jem žalostnem slovesu od Friderika v Brion sebe samega, kako je jahal na konju in da je imel svetlo sivo obleko, katere pa do tedaj še ni nosil.

Seveda imamo za taká srečanja dvojnikov pametnejše razlage, kot pa Goethejeve halucinacije. To si razlagamo samo z ozirom na veliko razburjenost, ki se človeka polasti, videč samega sebe v nekem drugem človeku.

Ampak prav tako, kot ima vsaka tragika svoj smešno stvar, tako imamo to tudi pri dvojnikih, ki predstavljajo znamenite osebnosti. Ti dvojniki so kot nekaki satiri, ki postavljajo nasproti vsemu velikemu, pomembnemu in oblastnemu preprostega človeka.

Wilhelm II., Roosevelt, Victor Hugo ...

Wilhelm II. je imel takega svojega dvojnika, ki je nekoč razburil ves Pariz. Prav kamor je pri-

Jeleni v tihem zavetju na paši.

Hiti počasi

Na križišču 5. Avenije in 42. ceste, ki je najbolj nevarno križišče v Newyorku, so prepregli čez cesto transparent, na katerem je videti podoba smrti, pod to pa napis: »Ti si moj, brezskrbni pešec. — Tebe hočem, raztresenec. — Dobim te, ker preveč tvegaš. — Stoj eno minuto, reši eno življenje.«

šel, so govorili: »Cesar je tu.« Tega dvojnika so spoznali šele l. 1925. Bil je neki gospod von Doorn, visok francoski politični uradnik iz Le Havra. — Angleški kralj Edvard VII. je imel svojo podobo v Percyju Marsetu. Ta pomembni angleški finančnik je bil zelo ponosen na to, da so ga zamenjavali s kraljem in se je večkrat v kavarnah dal pozdraviti s himno: God save the king (Bog blagoslovi kralja).

Taki dvojniki znamenitih ljudi pa imajo navado, da svojo podobnost še podčrtavajo z drugimi stvarmi, ki naj jih napravijo podobne kolikor najbolj mogoče. Prav lahko si je to privoščil neki Joseph Orsacher, ki je bil na las podoben cesarju Francu Jožefu II. Če je oblekel lovsko obleko in prikrojil svoj klobuk obliki klobuka, ki ga je nosil Franc Jožef, so ga redno zamenjavali s cesarjem. Svoje dvojnike so tudi imeli in imajo še Roosevelt, predsednik Združenih držav ameriških, dalje Austen Chamberlain, bivši angleški zunanji minister, izgnani španski kralj se je srečal v Parizu z nekim francoskim lahkoživcem, ki mu je bil sličen. Da, in celo Mariborčani trdijo, da imajo v svoji sredi človeka, ki je čisto enak Hitlerju.

besedo, povsod, kjer je napis lahko viden. Taki napisi vozača vsak hip opominjajo na predpisano smer vožnje in nesreče so malodane izključene.

Spomenik - „kifeljcu“

Prihodnji mesec se bo v Budimpešti zbralo več kot tritisoč pekov iz Avstrije in Ogrske, ko bodo odkrili prvemu rogljičcu, ali kifeljcu spomenik. Ako bi kdo vprašal, zakaj ravno rogljičcu in ne kake druge vrste peciva, bi dobil odgovor, da je baš rogljiček, ki je bil za pekovstvo bivše avstro-ogrske monarhije največjega pomena.

Zgodovina kifeljca sega 250 let nazaj, ko je bil političen položaj v svetu ravno tako razrvan kot je danes. Ko so Turki oblegali Dunaj, so dunajski peki vršili svoj važen posel v podzemskih kavarnah hastijon. Neko noč so začutili pod seboj sumljiv ropot in pri natančnejšem poizvedovanju so ugotovili, da Turki kopljejo rov pod obzidjem, katerega hočejo tako pognati v zrak in se polastiti mesta. Peke so nemudoma obvestili poveljnika o preteči nevarnosti, ki je še pravočasno poslal čete, ki so Turkom preprečile zlo nakano, jih potolke in rešile cesarsko mesto. Naslednji dan so bili peki pozvani pred cesarja, kateri jih je visoko odlikoval, jim dal uniformo in orožje. Pri tej priliki je pek Wendler, ki je bil obenem tudi humorist, spremenil obliko zajtrkovalnega peciva v upoginjeno, tako da je izgledalo kot polmeseček. »Kifeljce« bo pri tej slovesnosti igral največjo vlogo. Spekli bodo iz 50 kilogramov moke kifeljce, katerega bodo vozili po budimpeštanskih ulicah, vajenci in vajenke v narodnih nošah pa bodo med otroke delile kifeljčke. Po sprevedu bo mestni župan razdelil ogromni kifeljce med reвно ljudstvo v ljudskih kuhinjah. Tako so po vsem svetu 250 let vsak dan imeli na mizi to Wendlovo iznajdbo, ne da bi le slutili, kakšno zgodovinsko ozadje tiči za tem malim »kifeljcem«.

Velika leča

Poseben vagon je odpeljal iz New Yorka pol milijona dolarjev vredno lečo preko Sev. Amerike v Kalifornijo. Vlak, ki mu je bil priklopljen, ne sme razviti nad 40 km brzine na uro. Na svetu največjo lečo, ki tehta 200 ton, so vlivali leto dni v veliki newyorški steklarni, je zavila v plutovino in klobučevino ter namenjena za daljnogled zvezdarne na hribu Palomareu. Opazovalci bodo videli skozi to lečo luno tako natančno, kot da bi bila samo 40 km oddaljena od zemlje.

Mož priklovrati ponoči pijan domov ter prevrne akvarij. Zena zakriči:

»Za božjo voljo, kaj pa počenjaš, neroda pijanča!«

»Oh, ta preklicana ribica,« se odreže mož, »zlezla mi je ravno pod stopalo.«

Prometni stražnik zaustavi elegantno damo, ki se je s svojim luksuznim Fordom vozila po nepačni strani ceste:

»Prosim, ali imate vozniško legitimacijo?«

»O seveda, gospod stražnik. Kateri gospod pa bi se rad peljal?«

Zaradi varnosti pred komunisti so po atenskih ulicah krožile takele vojaške patrulje. Menda niso imele prav preveč posla.

Zeleni pekel

39

Polagoma so iztrgavali svoje ovčice iz divjaštva in so jih vodili na Gospodovo pot. Gradili so cerkve. Namesto, da bi se borili proti strasti, ki so jo imeli domačini za surovo godbo, so pritegnili najboljše glasbenike k službi božji in jih učili igrati na harmoniji. Iz Evrope so vpeljali gosli ter poučevali Indijance v goslanju. Domačih plesov niso odpravili, toda pod nežnim vplivom Cerkev so divje razuzdanosti polagoma izginile ter se spremenile v verske praznike.

V začetku je ta sprememba počivala v glavnem na osebnem vplivu. Duhovniki so obiskali kako vas in začeli zdraviti bolnike. Ker so se strogo držali zapovedi, da se ne smejo poročiti, jih je to dvigalo visoko nad preprosto množico in je dajalo njihovim naukom mističen čar. Bili so nekaj posebnega, nekaj božanskega, nekaj zdravčevega in kljub temu nekaj tako človeškega, čemur so se domačini najbolj čudili.

Takih mož Indijancev do tedaj še ni srečal. Njegovi lastni bogovi so bili nasilni. V osamljenem veličastju so stolovali sredi viharja, ali pa so se javljali v plamenčih besnosti strele. Nihče od Indijancev ni nikdar mislil na to, da bi se spoprijateljil s soncem, ali da bi iz vetra in dežja črpal poljedelsko znanje. Nedvomno so bile zvezde in mesec ljubki in po-

polni, toda niso lajšale nobene rane in niso umirajočemu nudili nič tolažbe.

To vse in še dosti več je dajala nova vera. V duhovnikovi osebi se je utelešal nauk o ljubezni in pomagal boječim dušam z molitvijo zemeljskega prijatelja, da so se zaupale nebeski milosti. Tako je pokrajina Chiquitos za bogatela in jezuite so častili, kakor majhni otroci starše.

Oktober 1767 pa je španska vlada podleгла bojazljivemu strahu. Iz Lime je v Španijo prišla vest, da jezuiti docela obvladujejo raztegnjene gozdne ravnine. Ker je španski kralj poznal samo borne jezuite, je mislil, da se mu bodo Chiquitanci uprli.

Zato je poslal podkralju tajno povelje, naj takoj spravi vse duhovnike na obalo Tihega morja in jih vkrca za Evropo. Udarec naj bi zamahnil kar nenadoma.

Nekega določenega dne naj bi v vsako vas pridrla majhna četa vojakov ter ob določeni uri prišla duhovnike. Nameravali so to zapoved izvesti skrivaj, da ne bi jezuiti dobili časa, da bi razburkali deželo.

Seveda je bil potek čisto drugi. Guverner iz Santa Cruz ni mogel skrivati gibanja svojih čet. Ko ga je nadškof zaradi tega poklical na odgovor, mu je izdal strahovito skrivnost. Takoj so odhiteli glasniki k misijonskim postajam, ki so bile daleč druga od druge ter opominjali duhovnike.

Če bi bila cerkev v resnici gojila željo, da bi razvila svojo zastavo, potem bi iz-

gona ne bilo mogoče izvesti s silo. V deželi, katera kakor Zeleni pekel, tako olajšuje zasede, v kateri domačini časti svoje učitelje in kjer si vojska prav nič ne želi, da bi dvignila roko proti duhovniku, bi bila vstaja lahko delo.

Toda nadškof ni gojil nobene take želje. Brž, ko je njegovo povelje doseglo svete čete, so poveljali svoje culice, svoje knjige in svoj imetek ter ranjeni v dno duše sklicali svoje ovčice na zadnji pogovor.

»Proč moramo,« so dejali, »naš kralj nas kliče nazaj.«

»Kaj nas hočete zapustiti,« so ponižno spraševali Indijanci. »Vemo, da smo grešili. Toda storili smo vse, kar smo mogli.«

»Če bi bila božja volja, potem bi vse svoje življenje ostali pri vas, toda ne smemo.«

V očeh njihove črede se je zablestel bojevit lesk.

»Ali vas bodo vojaki nasilno odpeljali? Če je to tako, potem jih bomo pomorili in njihova trupla vrgli urubuju.«

Prav tega so se sveti očetje bali.

»Nikakor,« so dejali, »gremo, ker nas kralj potrebuje. Ljubi Bog bo skrbel za nove učitelje, je morate poslušati.«

V tem je ležala morda največja žalitev, kar jih je kdaj kdo izrekel.

17-letni dečki, neverjetno neizkušeni, uboga bitja, o katerih je polkovnik, ki je pregnal jezuite, izjavil, da niso ne možki, ne ženske, so morali hitro narediti bogoslovski učni

SALDA-KONTE
ŠTRACE - JOURNALE
SOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVESNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

tečaj, da bi nadomestili pametne in skušene očete. Indijanci bi jih bili kmalu linčali.

Jezuiti so odšli in neskončna otožnost je legla na deželo. Čikitanzi so se bili odvadili divjaštva, zdaj pa so krščanstvo imeli v rokah otroci.

Učitelji v črnih suknhah, ki so bili tako resni in vendar tako prijazni, tako močni v svoji veri, so zapustili zijajoč prepad, ki ga ni nihče več napolnil. To je bila največja nesreča, ki je kdaj udarila Južno Ameriko.

Človek mora brskati po arhivih tistega časa in primerjati tedanje stanje z današnjim položajem. Šele potem človek more pravilno oceniti posledice te bojazljive zagamane politike.

Jaz sem v ta namen proučil čudovito knjigo »Mojo y Chiquitos«, katero je napisal senjor Rene-Moreno. Jasno prikazovanje mi je omogočilo, da sem si živo predstavljaval socialno življenje teh daljnjih pokrajin v 18. stoletju. Natančno ljudsko štetje iz tistega časa mi je pri tem izbornu služilo.

1768 je imel Santo Corazon, ki ga izberem za primer, ker je moj zgodovinskec prodril do sem in ker predstavlja to mesto značilen primer, 2387 bevalcev. Če človek zna brati med vrstami, vidi, da so mladi ljudje ženi, da so dosegli razmeroma visoko starost in številne otroke. Od otrok jih je bilo pol fantov, pol deklic. Ker je bilo zelo malo vdovcev in vdov in ker se je le malokdo drugič poročil, lahko menimo, da so bili življenjski pogoji za oba spola skoraj enako ugodni.